

Епископ Давид Перовић

САВРЕМЕНИ ЧОВЕК И САВРЕМЕНИ СВЕТ

***Сажетак.** И савремени човек је наследник целокупног Адама; учесник у заједничкој перипетији поновљеној безброј пута, на безброј места и на безброј начина; у потрази за Оцем и Братом и Духом; за изгубљеним Рајем и блаженством; за собом обновљеним, васкрслим, обоженим; за Црквом – Телом Оваплоћенога Логоса; за Дрветом Живота – Христовим Телом и Крвљу: Храмом и Пићем бесмртности.*

***Кључне речи:** Сачовек, зоне глади и жеђи, епидерм, просветљење, латерна, језици, аргонаути, нарко-спиритуал, покајник, еколошки грешник, креатор, стар, светитељ, литургичко биће, медијско тело, лебен, канцер, псовач, кич и шунд, креативна игра, селфовање, херем, холокауст.*

Сходно светом Григорију Богослову, ову осведочену Трибину Библиотеке Матице српске у Новом Саду могли бисмо назвати *филозофском*; и још, Трибином за *филозофско свештенословље*.

Послушање нас као вечерашњег предавача било би да беседи, а не да наговара на слушање; да беседи о савременом човеку и његовом добу. Опет би његово било да из фајлова сећања и хрпе писаног материјала покуша да оживи нашег савременика: да га лоцира, и постави у центар савременог хронотописа.

У уводном делу нека буде речено да је свет увек био *зона глади и жеђи за смислом*, без обзирања на то што су га посленици пречесто и кукољем засејавали. Сва новија епохална трагања: Схоластике за свезнањем; папизма за универзалним искупљењем човечанства помоћу централизоване моћи; протестантске Реформације за ослобођењем од тираније папинског и царског новог руха; римокатоличке Контрареформације као освете због раскривавања њеног плана сакрализације и озакоњења трећег искушења или земаљског царства у Цркви; Просветитељства као чежње за вуколичким пантеизмом, сувереном енциклопедичношћу и двојстом морала; дечијих револуција ради отимања достојанства од својих отаца и освајања њихове

љубави; материјализма као раја на земљи и планете без Спаситеља и спасених, – учинила су само смислотражитељство савременог човека недостижном утопијом и прескупом капиталном инвестицијом, коју баш ниједна генерација није могла да преживи без потреса и регреса, али и без река проливане крви у сваком времену, на неком од меридијана обагрене планете Земље.

За све ово потребни су нам писци да као ствараоци обликују ликове по моделу својих прогона или предака, идући до протопрогона Адама. Ако је то тако, онда је и приповедач Иво Андрић, један од познавалаца генеалогике науке. У вези са њом, подједнаке је важности стварност генеалогике и њеног читања и тумачења, с једне стране, и стваралаштва по инспирацији и архетипу, с друге стране.

У саглашавању са темом, и у подстицању да се она испрати до краја, треба потегнути за специфичним вокабуларима: примарног *теолошког* језика и говора, па језика и говора уметничких, светлописних, химнографских, философских, научних, дигиталних,...

Предање о Господу Христу као оваплоћеној Истини, и о Његовом Домостроју Спасења насушна је водиља сваком савременом хришћанском теологу и теологу хришћанину, а затим и нашем савременику и његовом времену; извесно, свима жеднима *просветљења*. Да бисмо представили одношење, на пример светлописа или седме уметности према хришћанском етосу, можемо се позвати чак на 16 векова старо сведочење двојице свете браће, Василија Великог и Григорија Нисијског; али, касније о детаљима.

А начелно говорећи, захваљујући сочиву гледалац има осећање личне испарцелисаности свега, при чему и свудаприсутности. Многи теоретичари су писали о чудесној моћи сочива и *латерне*, који стварају тоталну илузију живота у покрету, или пониру у душу ствари. Штавише, ту светлописну стварност неки су назвали нечим вишим од живота. *Светлосна писаљка*, по речима сликара Пеђе Милосављевића, води гледаоца од пакла кроз унутрашњост Земље до дна мора, и од дна мора до небеса. Марсел Лербије опет, приписивао је светлописној машинерији поседовање интелигенције. Жан Епстен видео је у њој демонско дело, док јој је Ричото Канудо

приписивао божанску моћ стварања. Робер Бресон пак каже да иако латерна не мисли, јер је она обично прозорче, сама ипак хвата реално у лету. Она у једном трену даје оно што сликар, вајар, писац, богослов рационалиста не могу да забележе; јер она региструје оно што наш дух не би могао да перцепира...

Од стваралаца светлописаца, један од њих, Бергман, у име свих уметника трагао је за тајном и начином оличносћења. И то тако што је постављао актере да живе и у историјским и у митолошким причама. Отуда су они јавно исповедали сав смисао и бесмисао несвесног, подсвесног и надсвесног, и свега онога што се преплитало у њима и око њих. Како стоје ствари на руској страни у вези са нашим драгим многонапаћеним, многогрешним, многорањивим и многоговорљивим савремеником и сачовеком? Руси су нашли снаге (Тарковски) да утеше свакога човека, да га подсети да је он човек који игра и плеше, човек који лети, човек молитвеник за сав свет, човек васкрсења, човек будућности који може да напредује ка ономе што га продубљује и превазилази; и наравно, да поседује надахнуће за проналазак гносеолошкога кључа у стању немоћи и грешности. Отуда и кредо нашег сачовека: *Кајем се, дакле јесам. Ако ли се покајем, бићу*. А када се неки други светлописци (Линч, Ферара), који имају јак богословски набој, пажљиво испрегледају, одмах нас вежу за савест; и то у једном свету корумпираних институција, све до *нарко-спиритуала*.

Које основне мисли израћају из опуса поменутих светлописаца? Мисли да покајнички крик означава крај сваке уметности и почетак подвижничког ћутања; да свачијем узрасту у греху стоји насупрот узраст у покајању; да не стоји тврдња: *грешим, дакле јесам, већ: кајем се, дакле јесам*; такође, да нико и ништа, па ни философија, не може да скрца наше христолошко језгро; да је живот проведен ван молитве живот проведен у ропству помисли и имагинација; да онтолошка претпоставка личности и релације и заједнице јесте љубав као у огледалу, и да ће њени плодови бити стајање лицем к лицу и срцем к срцу онда када се зло буде повукло, када оно буде било неутралисано.

Када се онтологија медија и сцене обесвећује, она се премеће у онкологију медија и комуникације. Наш савремени човек *аргонаут*, на свим

странама изгара комуникацијски. О томе како да се он заштити, говори најизузетнији светитељ наших дана и поднебља, ималац дара свезнања, свети старац Порфирије. А он о томе говори у књизи коју је понашио његов духовни син и сатрудник, епископ бачки Иринеј, обдарен полигнозом и израстао у велемајстора комуникације.

Виртуелна апокалипса не престаје да прогони нашег сачовека. Она се покренула из света филмописа и телевизије. Ови медији су затим и све тајне и недопустиве грехе учинили јавним, колективним и доступним, санкционисаним, оправданим и бајаги естетским, бајаги напредним и бајаги корисним. И што је класични човек више слабио, то је *виртуелни*, механизовани, мутирани, генетизовани, синтетизовани, естетизовани, еротизовани, первертовани, дигитализовани, биочиповани, па и демонизовани човек на крају, почео да јача и надјачава. Порнографија у уметности равна је вромोगрафији, а ова практичном сензитивизму и криминалу, те мазохизму, вампиризму и канибализму. Страсти душе и тела су појава обесловешања у процесу. Душа томе саображена заувек креће путем зла и напредовања у злу. Оно што смо најавили у вези са речју светога Григорија Нисијскога нека се сада чује као његово расуђивање о примораности душе на стално погоршање и стално напредовање ка све нечаснијем и горем: „Душа која се једанпут стрпоштала с висине благодатног живљења у амбис страсти не може да се заустави на неком степену порочности него се преко склоности ка страсти претвара од словесне у бесловесну, а од овога достиже даље до безосећајности биљака. Безосећајном пак блиско је бездушно, а њему последује непостојеће. Тако се, уопштено говорећи, душа устремљује ка себеуништењу и небићу.“

Наш сачовек је човек Истока и Запада. Више Запада, јер је доминантнији и пробојнији. Сав римокатолички свет у италијанском неореализму и у француском новом таласу представљен је као свет дубоке покајне туге и жеђи за личношћу, правдом и надом, љубављу и истином. Зато је Сартр, између осталог и писац текстова за светлопис, изустио речи: „Тражио сам оца, а они ми утрапише судију!“ Научном прецизношћу је показано да ни једна страст не води излазу, него безизлазу. То онда значи да је стање острашћености стање беде и празнине, глади и жеђи; да се глад и жеђ дакле не утољују и не гасе врелим песком и уљем. Ове мученике савести

и онтологе и онкологе естетике иначе разједа немогућност општења. Сама чежња за општењем овде се доводи у питање и у сумњу због перверзибилности страсти.

Наш савремени човек је *експлоататор језика*. Преобраћени у хришћанство Индус Сундар Синг, један од пријатеља Индуса светога владике Николаја упозорио нас је рекавши да је савремени Европљанин хришћанин од чела до устију. А језик стварања требало би да буде покретан љубављу, еда би се човек сав покренуо и постао биће љубави; јер љубав је и корен језика, и његов покретач, и његово онострано и онострано, његов господар.

Светлописна америчка антропологија изнедрила је у овом контексту *стара* и *старлету*. Европска антропологија опет, изнедрила је *креатора*, док је словенска изнедрила *псовача светиње* и *светитеља*. Богословску тему значаја ангелологије данас, којом је савремени човек опседнут, немачки уметници су оригеновски замислили као презасићеност анђела љубављу Божјом, па због тога и од догме независно созерцање и људског и Божанског бића. А зарад оригиналности приче и заплета, они су је искарикирали завишћу анђела према Богу и људима; целу је свели на жељу анђела да у људском облику доживљују перипетију људских јунака на земљи (серијал *West World*). Оно што би нас баш овде могло да забрине, узимајући у обзир сву планетарну медијску окупираност *ад екстра* и *ад интра*, јесте чињеница да светлописне уметности све више налице магији; све отвореније претендују на један од престола у пантеону новокомпонованих религија са култом и жртвама. Међутим, само је молитва кадра да нашу воајерску цивилизацију која има своју крилатицу *сви гледају мене*, преобрати у крилатицу: *Бог гледа мене, и све нас!*

Да запечатимо казивање о нашем савременом човеку и о његовом сликовном простору речима које се приписују светом Василију Великом. Оно као исказ о настанку и пријему покретне слике до данас остаје непревазиђено: „Не полагајте очи ... на призоре тела која шаљу бодило насладе... Чуло вида грабећи хитро ум, ушуњаваши се магновено у трептају ока хита на место греха, баца страсни поглед, прима утисак слике лепоте, у трену га расејавањем духова утискује у мозак, душа се наслађује ликом, ослобађа свој порив и жељу у одаји срца, и без сведока чини сагрешење.“ Из

цитираног текста се намеће закључак да је ђаво веома сродан уобразиљи, и да он њу користи као оруђе заблуде.

Наш сачовек са безброј антена окренутих према свим странама унутрашњег и спољашњег света, има проблеме са шундом. Кич га такође притиска, па је приморан да створи, да формулише целу једну онтологију кича и шунда. Свугде око нас влада тиранија кича и шунда, па је и наш поглед трауматизован. Кич и шунд као два начина лишајног приступа супстанци обликоване стварности: уметности, занатству, формама свакодневног живљења, тек су се у пост-нуклеаристичким епохама разговетно испољили као иконоклазмични, када су и застрашујућу силу легалног кривотворења иконе Царства Божјега пројавили. Наш селф-дизајнер блутаве *кич-и-шунд-онтологије* постао је загрижени апологета опстанка у линеарној перспективи. Схизме примарне, секундарне и терцијалне природе, те парови: личност – атомка, обожење – огреховљење, анђелско – демонско, рођење – смрт, љубав – мржња, добро – зло, лепо – ружно, добробитије – пелинбитије, Црква – стихија, испуњују сваки трен нашег битовања. Кич и шунд својим перформансима артикулишу сав подијум за наступе јуродивог и дворске луде, комичара и кловна, еда наше космичке очи не би усахнуле од гледања у декор. Међутим, декор доминира. Шта се при том збива с љубављу и еросом? Маратонске промоције љубвених заплета и расплета на подијумима империје кича и шунда учиниле су таленат љубави и ероса најапстрактнијим и најнедостижнијим у његовој бескрајно дугој историји. Перформанси неонског и силиконског *лебена*, неонске естетике и дизајнираног технолошког белог пакла-праха чине да љубав и ерос такође постану најапстрактнији од свих појмова, и најређи од свих доживљаја.

Само се непреображени лик не одупире карикирању – иконизовани лик му одолева, надахнуће такође. Колико је на њега, на лик, тек био поносан наш модерни век, век људских права! Међутим, раслојавању нашег лика дали су свој допринос сезонски дизајнери кича и шунда. Додуше, њиховим плимама жестоко су се опирали многобројни савремени ствараоци, протагонисти и духовници: међу њима нарочито најосетљивији: свети владица Николај, па преподобни ава Јустин, Софроније Сахаров, Григорије Круг, односно најизузетнији Порфирије. Шта се истовремено збивало на другој страни? Рецимо код књижевника Харолда Пинтера, философа и

мегданције Ноама Чомског и радикала Стенлија Кјубрика, па оскаровца Фелинија, па лидера Независне Демократске Републике Телевизије Мајкла Мура? Ми им дугујемо благодарност за неустрашиве наступе у фронталним дипломатским ратовима против државних злочина и корпорацијског криминала вршеним широм планете. За ставове против кича, шунда, фашизма у политици и медицини, у пословништву свакодневице, у уметности, медијима и нашем свеукупном животу, пострадао највише од јастија и питија, односно чревоугодија, гортанобјесија, белога ђавола у праху...

Наш сачовек воли *ризике свих врста*, он корача кроз смрт као по оштрици жилета и мача. Он чини покушаје настајења смрти у својој средини као што би се радило о члану обитељи. Разлика између америчких стручњака за питања смрти, конструкцију и балсамовање лешева и за погребне услуге оних који су се удружили ради помагања уцвелелим породицама, с једне стране, и Агорија, припадника индијске секте који упражњавају ритуално конзумирање свих излучевина и мяса људских лешева ради превазилажења сваке разлике између чистог и нечистог, с друге стране, не представља никакву разлику по питању трајног смисла психолошког, естетског и онтолошког. Залудан је дакле чин увек изнова афирмисати старе смрти као изелице. Залуд одуговлачење са њеном предајом. Само се ово примарно заборавља, да је смрт давно већ сва сатрвена у сусрету са Христовом смрћу и васкрсењем; Њега лавића из Јудиног племена.

Смрт, која је практично постала активни члан наших домова и породица, све чешће, и до масовки преко *рака и канцера* ступа преко нашег прага. Њега је пак, нарочито изучавао старац Порфирије са Оропоса, и о њему говорио овако: „ Ја сам изучавао рак и запазио сам доста појединости. Рак се махом јавља код ојађених душа, код немирних људи напаћених разним догађајима и притиснутим бригаама. Кад оболиш па ти кажу да је у питању рак, потпуно се предај Љубави Божјој, умири се, буди спокојан, љуби свет, љуби све, сав се претвори у љубав и у благодарење Богу, нека твоја душа буде света, па када ти душа постане света и прикучи се Богу и постане мир, тада ће се цео склоп организма умирити, и рак ће, ако не буде излечен, макар остати тамо где је.“

Наш савремени човек воли и да се показује, да се *селфује*, да се хвалише својим изгледом. О чему се ту ради на позорници? Да је деконструкцијом и декомпозицијом класичне естетике добијено мушко – женско естрадно супер тело, или супер модел, и да се оно на естрадном глобалистичком прелу излаже на култни начин. Техно-лепота пост-нуклеаристичких и сајнсфикшн полова прилагодљива је, и за наменску је употребу. Оно је варијабилно, и служи за сваку специјализовану и глобалну промену. А све то, чини се ради његове компатибилности са потребама будућих синкретистичких религија.

Монетарну основу и деконструисану естетику глобализма створио је постнуклеаристички секуларизам, одвећ софистициран да би свакодневни живот у његовом духу био непријатан. Зато банкари који владају политичарима, ови генералима, а они светом, финансирају синкретистичке религијске и езотеричке кругове, а ови култове. И опет се то чини да би чак и сулуде идеје и огавне намере постале лаке за примање и издашно конзумирање, укусне и лаке за варење и уносне за култивисање. Престижно је пријањати уз њих, оне се церемонијално сервирају и промовишу. А то су уствари само врсте егзотичног фолклора у комбинацији са техником пост-нуклеаристичког зомбирања.

Наш сачовек је још и *дете*; велико дете жељно љубави и игре. Он је човек игре, биће игре. Пракса нас непрестално обавештава о томе да човек не може ништа да уради а да у све не унесе свој ерос и етос игре. Зато је све толико важно, зато је све толико непредвидиво. Догађаји прожети еросом игре саму игру подижу на степен догађаја живота и смрти. У животу се дакле живи на начин игре, чија је цена живот или смрт. Зато је дете једно живо и животом управљано јуродиво биће које игра за живот, док је дете које је одметнуто од игре најциничнији убојица, јер игра за смрт.

Појам креативне игре држи примат у естетици. Ипак, без гена и вере као креативног игралишта естетика сама била би декорација или молерај. Зато је *креативна игра* изворно генетски и верски појам. Ктизоген је архетипштат игре, катедрала игре, инсајдер који верификује њену изворну схему и сему. Играње и игра имају своју везу са првим играчем и протосом игре, и зато јуродиви Христа ради има држање озбиљног играча. Он игра на

живот и смрт, његова игра је света. Из заметка игре са озбиљношћу треба да процвета његова личност; он је датост унета у игру до степена поистовећености са Протосом игре. Игра је скопчана са ризиком. Играч може да потцени своје могућности када у игри живота не употреби све могућности којима је располагао. Или их преценио па није одмерио снагу потребну да издржи до краја игре дајући се сав. Ми дакле играмо само са реалним могућностима. Успешан крај игре зависи од тога да ли играмо по начелу више слободе, гномичке воље или ниже слободе. Виша слобода игре је слобода одлучивања да ћемо играти са саиграчима. Нижа слобода игре је солирање, са одсуством осећаја да су нам они потребни, и најзад *гномичка игра* као заигравање, као сујетно и неозбиљно селектовање и извољевање. Играч којим игра није овладала, и коме она није постала његово произвољно стање, никад није заиграо, нити ће икада заиграти.

Наш сачовек је *homo cantor*. Његов *кредо* гласи: *Canto ergo sum~ Певам, дакле јесам!* Наравно, и свирам, и музицирам да бих био и јестаствовао. Због Новог Сада као домаћина Egzit-а ударамо страном према нашем савременику: ка његовој пост-модерној музици; музици ритмова и (не)преображеног ероса, па кажемо.

Ако се историја страсти обелодањује литературом, наслађивање страстима се обелодањује музиком. Музичко згуснуће свих страсти опет, стиже све до опорости, на пример као код Брижит Фонтен, Катрин Соваж и Жака Дитрона; или до урбане класике, као код Брасанса и Брела, Леа Фере и Азнавура, Пола Енке и Синатре, Арсена Дедића и Тихомира Петровића; али и до трагизма окултног, спиритистичког, све до плача сирена, као код Морисона и Хендрикса, Кјубрика, Линча и Бадаламентија. Сажели бисмо то својим речима:

*Драгон се шири без међа
свести би дао да претраје
портал похотлуку он отвара
аними нуарне прохтеве збраја и спаја
у каиросу он се запатио*

на хаје накао да претраје

накао да траје

да траје

и он

траје.

У религијској музици *блуза* једни су молили Бога да их ослободи, а други су молили човека да их пусти. У *рок*-музици једни су захтевали од Бога да их остави, а други су молили човека да их ухвати. У *техно*-музици једни се клоне Бога, а други се клоне и Бога и човека. И једни и други међутим, хрле стерилној, декадентној естетици; хрле да уђу у психоделични тријер. А Господ док смањује терет законског морала, истовремено допушта терет слободе и одговорности. Човек док повећава терет законског морала, истовремено све чешће одбија терет слободе и одговорности. На љубав пак сви, свуда и увек гледају као на озебло сунце. И њихово достојанство кубански грађанин и грађанка имају своје песме, игре и *vita krusigramata*; док у њој, у животној укрштеници они имају љубав дубоку и *fortunu* горку.

Исто се може рећи за архајске плесове и песме афричких племена, који су нарочито били изложени британском и француском колонијализму 19. века. Бавити се темом њихове душе и њиховим песмама Вернер Херцог (*Кобра верде*) је сматрао посебном чашћу. Исто се може рећи и за перуанског плесача опијеног запретаном енергијом Маја, чија флаута изаткива један горопадни фолклор, баш као што и Гибсонова монтажа диктира апсолутну кинестетику (*Апокалипто*).

Планетарна музичка група Пинк Флојд је *идејни творац целокупног рок-протестантизма*, промотор бунтовништва усмереног против англосаксонског друштвеног устројства, начина живљења и вођења унутрашње и спољне политике: политика влада Велике Британије и Америке. Ови музичари никада нису опростили својим владама што оне никада нису дозволиле домицилним генерацијама студената и радничке класе да конституишу свој поредак ствари. То јест, да изживе своју потребу за католицитетом (*The Wall*). Наиме, уместо властитог идентитета и праве

демократије, ове владе су својој омладини на америчком и европском континенту подметнуле хипи-идентитет и обмануле је гуруизмом и наркоспиритуалом. Чаплин је неустрашиво исмејавао америчке моделе капитализма и прагматизма што су их модератори милионима својих грађана-заточника постављали као гвоздене барикаде на сваком њиховом кораку, и целим током трајања пута њихове социјализације. Неко из круга Хенрија Милера изразио се *да су модератори неприродним прохтевима потискивали све природне прохтеве*, па онда и прохтев америчког народа за мирољубивом опцијом спољне политике; политике коју иначе воде и каналишу магнати и њихови клубови. Међу заговорницима мирољубиве опције пак, нарочиту улогу одиграли су фолк-ветерани потпомогнути катализаторима—домаћим музичарима; у ствари, музичарима свих антиратних боја.

А поруке музичара биле су јасне и опоре: у центру свега насиље и смртна казна, што иначе слови за мачоизам и патриотизам. Владе су сачињене од група *шоња* и *шмакова* што се служе насиљем ради престижа у територијама и новцу, док цео стварни проблем истовремено облаче у рухо верског фундаментализма. Зашто?! Зато да би га замаглили и учинили непрепознативим. Зато су млади били одсечени од културе. Тек ће им рок-музика омогућити да се организују, и да како-тако приђу проблемима. То јест, *да се пробуде и да одмах учине нешто*. Тако се студентски покрет обликовао кроз музику, и то пре него што ће сам постати кадар за масовно испољавање својих ставова према унутрашњој и спољној политици својих гуруистичких и молоховљевских Влада. У исто то време гвоздени слоновии или голијати политике све су више и више махнитали. Зато су безбројни гласови младих закричали, жице њихових безбројних китара зацвилеле:

Они махнитају до овога часа,

и махнитаће све док их једнога дана

Давидова праћка не скрши!

Зар сумњамо у тај дан?!

Само, до њега треба стискати зубе,

бити стрпљив и протестовати!

Зашто да не?!

Зар наше главе не падају посвеминутно

због њихових хирова и вихорова?!

Кажу да немају чега да се стиде!

Зар тако?! А све нас заједно ко је то добрано озрачио?!

Током те епохе, творци другог, паралелног урбаног музичког класицизма, који је деловао као музичка превентива, седатив и антибиотик свима обмањиваним, манипулисаним и људима под упалама, били су Нат-Кинг Кол, Брасанс и Брел, Лео Фере и Азнавур, Синатра и Клинт Иствуд, Арсен Дедић и Тихомир Петровић ... Џеф Бакли.

Савремени човек је, наравно, и *литургичко биће*. У литургичком хронотопосу савремени човек се креће свесно или несвесно. Света Литургија је такође хроно-топо-есхатолошка игра са Евхаристијом као својим централним сабиралиштем и сакралним естаблиштменом. Свака од присутних званица на вечери Царева Сина добија улогу благодатног сина Божјег; атлете који је трчао да добије трку преображаја и васкрсења. Зато је она наш најбогоугоднији ергон. Апостол Павле је живео животом арене, а о њој је говорио и Свети Василије Велики. Он је био битку, он је завршио трку, он је сачувао веру, он се овенчао победним венцем. Из његових посланица Филипљанима, Јеврејима, Прве Солуњанима, Прве Коринћанима, Прве Тимотеју, Галатима и редом, ми ишчитавамо у назнакама, у цртицама о игри, односно духовној атлетици, јеванђелској атлетици, следеће: Када не трчимо залуду, не трудимо се залуду. Ми трчимо окружени облаком светих сведока вере. Венац живота примају прокушани и љубљашчи током целе трке спасења. Нада, радост или венац дични до Доласка Господњег стичу се у трци. Тркач неопасан смирењем има Бога за противника. Име победника трке за спасење не брише се из књиге живота. Име његово не прећуткује се пред Оцем. Сваки учесник трке у игри за спасење издржава све могуће, кроти тело да не би шаком млатио ветар. Играч позван на награду, позван је на вечни живот, а добра трка је само у покорвању Истином. Знак за почетак трке и

све о њој проверава се Откривењем. Вежбање у побожности је у свему корисно, обећава и доноси оба живота - садашњи и будући. Дохватићемо савршенство када нас захвати Христос, а захватиће нас Он само ако заборављамо оно за нама, а сежемо за оним што је пред нама; а то је опет и опет Он.

У трци, у игри без довољно расуђивања ми имамо ову ситуацију. Док неки православни теолози данас занемарују и гасе хришћанску етику, агностици, синкретисти и безаконици из редова хришћанских конфесија њу провоцирају, њу камче и искамчују. Како и не би кад је ђаво опет заиграо на прву и последњу карту по важности добитка. На прву – карту гордости, и на последњу – карту неморалности. Ма колико била генијална неосаборњена личност, у чему се иначе нуждава наш савременик, она ће остати гвоздено уоквирена, трајно непробојна, тек једно непроменљиво *јакание*. Како проширити своје окорело срце, отшрафити своју скврчену и спечену личност, о томе нам данас говоре четири света старца, Силуан Атонски, Софроније Есекски, кир-Павле Патријарх српски и Емилијан Вафидис. Они са лакоћом говоре и сведоче о остварењу ипостасног начела. Пети духовни колос, старац Порфирије чинио је надчовечанске напоре да нам то опише, објасни, покаже, дочара, удели. А само је један савремени, у Новом Саду присутни епископ, напрсни ученик и сатрудник старца Порфирија, то чинио и све до сад чини практично, са лакоћом и на виртуозан начин.

Сада се осврћемо и на еко и *био-етичку перипетију* нашег сачовека. Наше пост-нуклеаристичке епохе ми можемо осликати химнографски. Приказе истих треба насловљавати као био-зоне греха, страсти и смрти, и еко-зоне бура, атомских језгара и огња. Уводни или пропратни коментар профилисати речима Кафке, великог опитника болести, болова и патњи, из којих је он и побожност црпио. Док је у канцама аустријске административне ђаволице живео, написао је ове редове: „Живимо у времену зла. То се огледа већ у томе да ништа више не носи своје право име. Све плови под лажном заставом, ни једна реч не одговара истини. Живимо у добу запоседнутом демонима у тој мери да добра и праведна дела можемо да чинимо једино још у највећој скривитости, као да је реч о нечему незаконитом. Рат и револуција не јењавају. Напротив, наша све хладнија осећања распирују њихов жар.“

Други опитник далеке стварности, Виктор Бичков, даје нам снажан опис стања пропадања античке културе и њених институција, институција и виртуелне античке културе у пропадању; њу смо ми, разуме се, призвали у своју стварност, и учинили је алтер-спејсом своје, модерне епохе. Трећи опитник је Патријарх Српски кир-Павле, предањски хришћанин, пастир у нашој атомској и апокалиптичкој ери. Он не оставља људе без утехе, он благовести да је сва величина у служењу и давању себе ближњима. Својим богослужбеним подвигом он још и потврђује да је једини слободан топос ослобођен од сваковрсне прљавштине и поробљености овим светом Божанствена Литургија. По томе ми закључујемо да сваки подвижник Јеванђеља може да држи свој ум и у Царству Небеском, и то без гордости и несмирења, баш као што смо по старцу Силуану закључили да подвижник треба да држи свој ум и у аду, али без очајања.

Имиц савременог човека огледа се у чињеници да је он *еколошки и техно грешник*. У оквиру теме свештене екологије у окриљу Православне Цркве ми тренутно располажемо саопштењем са такозваног Великог Православног Сабора Цркве Православне, одржаног на Криту. А Порука Великог Сабора упућена сачовеку, упућена хришћанима и свету гласи да је очигледно да су данашњу еколошку кризу изазвали духовни и етички узроци. Да је она укореењена у незаситој грамзивости и себичности које воде у неразумно искоришћавање природних богатстава. Зато човек истовремено са тим мора да негује у себи свест о себи искључиво као економу или иконому; дакле као управитељу у име домаћина, а не власнику творевине Божје. Само ће под тим условима будући нараштаји имати своје право, иначе неотуђиво, на природна добра која нам је свима поверио Творац. Православна Црква је ради тога осетљива за бол и егзистенцијалну узнемиреност народа, подједнако и за њихов вапај за правдом и миром. Зато она и примењује свештене Чинове за исцељење од рана које јој човек наноси, и сам будући рањен гресима.

Савремени човек је бескрајно заокупљен тајнама, мистеријама; он истражује, он проналази, он испитује. Он се подједнако интересује и за смисао и оправданост постојања једног хришћанског манастира. То је тема

која има историју, дугу онолико времена колико и само присуство хришћанског манастира у свету. Драматична историја те провере, подједнако испољаване од стране и хришћана и нехришћана трајаће до краја времена и света, и наравно, биће веома драматична. И најпре зато што ће оснивачи хришћанских манастира и осмислитељи манастирског начина жића поистовећивати тајну хришћанског манастира са тајном целе Хришћанске Цркве, Једне, Свете, Саборне и Апостолске.

Реч-две и три о *христолошкој естетици Свете Литургије* и њеним аспектима: космолошком, еклисиолошком, сликовном и етичком, и то само у цртицама. Наш сачовек је естета, човек посвећеник у лепоту тајне. Светотајински, етосни, есхатолошки човек настаје у Цркви благодаћу, док савремени *хомо новус* настаје менталним процесима и духом и захватима различитих наука. Први жићем у Христу, други индивидуалним и индивидуационим настројењима душе и тела. Крајњи домет једног и другог, коначно, јесте подвиг љубави. А Божанска Љубав и калокагатхиа љубави поима се само личним развитијем у светлу евхаристијске љубави; љубави логоморфне и икономорфне. Ради сликовитости исказа предложимо панораму брода на мору као панораму Цркве на пучини овога света. Тада ће црквени храм бити налик прекоокеанском и васионском броду, то јест времеплову и есхатоплову. Путници сви људи који се одазивају позиву за пловидбу, и који се могу укрцати у ово пловило само са уредном исправом – крштеницом. Даље, са њим, пловилом, односно њом, Црквом могу да путују ка Царству само они који поштују и држе правила пловидбе, свете Каноне и заповести, свете врлине и Тајне и догмате Свете Цркве Православне. Наравно, циљ пловидбе је самобитан: Царство Божје, лука опет Божји Престо или Света Трпеза храма.

Наш савремени човек жеђа и за *даром светитељства*. Светост је односна категорија, неизоставно замислива у вези са благодаћу. Ми сада богоопштимо са Пневматизованим и Есхатолошким, Васкрслим и неизоставно Историјским Христом. Ми се освећујемо и постајемо евхаристијска бића, свети по Причешћу, по богоопштењу, по причасности. Зато светост спада у категорију причасности. Тело и Крв Господа Исуса Христа су Пресвети Дарови, и изван ових Светих Евхаристијских Дарова не може се ни наћи ни замислити ништа светије. Ма колико ми сами, или са

другима трагали за нечим светијим од њих, ничега потоњега као светијега не може бити до Евхаристијских Дарова, нити ће га бити! Остаје да доминира Христос у Путиру, како Га је сагледао Николај Кавасила, чудесни тумач Свете Литургије и егзегета духовнога живљења у Христу, из једног од периода византијског *акмиа*.

Даднимо још понеку реч о одушевљености савременога човека Светитељима; о чињеници да је *светитељ* јединствено достигнуће црквене заједнице; специфичан свети плод црквеног свеколиког односа човека са Христом, по благоизвољењу Бога Оца и савршитељством Духа Светога Бога и Господа. Зато је светитељ нови есхатолошки човек, неодвојив од Христа неодвојивог од Оца и Духа Светога; незамислив без Њих, али и неодвојив од црквене заједнице, и такође незамислив без ње.

На крају поставимо нашег сачовека у оквире најмодерније науке, и подведимо га под теме, рецимо библијско-химнографске екологије, биоетичке технологије и генетске хирургије са виртуелним дизајном. Човек лично, и као Божји сапутник, и као наш сачовек привлачи нашу пажњу од почетка. Како се он разодевао од светлосних, и одевао у кожне хаљине, а како се он данас конфигурише, и у синтетичку одећу и металне оклопе одева; ево прилога. Начини његових метаморфоза најпре у самој његовој генетској структури, а затим и у психосоматском склопу, перспективе су у којима се распоређује грађа за оваква размишљања о њему. И то у једну перспективу као линеарну, и у другу као инверзну; у прву као протолошку, у другу као есхатолошку. Али, човек је од почетка Божја светачка клирономија, и он остаје такав до краја глобалног села и његових фиеста; са слободом и могућностима да се опредељује за Богочовека или за човекобога; да се опредељује за богосиновство и богопричастије, или за технотропију и технолошке и хемијске благодети; за смирено окретање очију ка Саборном Христу, или за сујетно одвраћање од Њега. Кључ за разумевање ових чињеница и методологија и структура савремени људи отворена ума могу, осим у патристици наћи још само у основним поставкама неопатристичко-синтезичкога богословља и његове медиологије.

Од искона и у почетку беше Реч, и она беше и јесте Љубав. Данас, на почетку Трећег Миленијума, доминирају и дигитална и геномска реч.

Поимању генома као књиге мора се приступити дословце. Јер она је део дигиталне информације, написане у линеарном, једнодимензионалном, једносмерном облику, и дефинисана је шифром која преводи кратку азбуку знакова у велики лексикон знања насталог груписањем знакова различитим редоследима. Такав је случај и са геномом. Обиласци фасцинантних места у геному и дигиталне архиве тамо похрањене омогућавају нам да прочитамо књигу о нама самима, о нашем пореклу, развоју, природи, разуму. Зато треба очекивати револуционарне промене у антропологији, психологији, медицини, палеонтологији, свакој другој науци, и наравно у уметности и естетици. А само ће благодат Божја остати иста, и непроменљива; до краја ће она остати у вези са нашом Црквеном Икономијом и Подобијем, Хриstopодобијем и Хриstopитхијом. Малочас смо подвукли да су гени енормно важни, али и да није све у њима; јер они нису важнији од других мистагошких чинилаца, због чега их и не треба апсолутизовати. Ми баш зато тврдимо да је људско биће нешто много више од његових гена и његовог генетичког материјала. Само под тим и таквим условом тврдње, технике мапирања и секвенцирања људског генома могу за нас да имају вредност мистерије уметности над уметностима; то јест, филокалијске науке над наукама. Да оставимо за неки други пут речи о психонаутици, психотерапији и њеној компатибилности са духовним или филокалијским животом. Да оставимо и интернет, виртуелни свет, виртуелни домострој и виртуелна блаженства, да оставимо медиологију и техно-етику, геополитичке конструкције, технолошки дизајн, тему уметности холокауста глобалне политике глобалног села, и да искажемо неколике ерминевтичке речи о апокалиптичкој слици Косова и Метохије на прелазу из двадесетог у двадесетпрви век. Да прословимо о човеку Србину и Србима, који су, да буде речено на наш ризик, један од четири стуба који са претходна три подржава васељену. Нека дакле први стуб буде јеврејски народ, други грчки, трећи руски, да би четврти дакле био српски народ. Али се над Србином и његовим народом систематски спроводи *херем*, или *арам* (израз Срба с Метохије). А реч је о потпуном искорењењу некога, овде Србина и Срба, и то са клетвом бацаном на његово име. Хришћанима, дакле и Србима јесте речено да ће они у свету који у злу лежи живети као овце међу вуковима. И да ће им, ако се не буду непрестано утврђивали у вери претити опасност од саблажњености злом, због чега би у једном тренутку они сами почели да се опходе као околни вуци; то јест, да ће им израсти папци, и

да ће их они изоштрити као сечива за сопствену одбрану. А о временима зала, какво је и ово наше, постоје сведочанства које зли господари неће моћи да порекну. Ми издвајамо сведочанство Милосава Стојадиновића, који нас је подстакнуо да се заложимо за стварање једног центра од међународног значаја за масовну заштиту Срба и памћење њихових страдања; дакле центра наличног Јад-Вашему, са правом изношења пуне истине о српском холокаусту кроз векове! И све тако до овога часа. Рекао је наиме Милосав Стојадиновић у својој поеми *Живот и смрт*:

*„ Зла су она доба где народе криве,
зато што постоје и кољу их живе.*

*Где тирани право царство смрти створе,
у коме и живот и правду разоре.“*

Зло је и ово наше доба где и Српски народ криве зато што постоји, и зато га жива кољу; и то у опсегу да му буде угрожен опстанак, и то по начинима да су сами Срби саблажњени сопственим страдањима. Једини утешан одговор на питање зашто? српска страдања, и зашто у толикој мери?, можемо наћи у Јеванђељу: *Ако мене гоне, гониће и вас*, и у Првом Атифону Степенах, гласа шестог: *Од Светога је Духа сваки узрок који спасава. Ако некоме од тога удахне по достојању, брзо га узима од људи на земљи, даје му перје, чини да порасте, и меће га у ред оних горе.*

Нигде у овој беседи ми нисмо желели да се испољи строгост према сачовеку; никако нисмо били за то да он остане без наде; једноставно, ми на то нисмо имали право! Јер наш сачовек има великога *дара за покајање*; он у трену ока може из суноврата, из крајње таме да се преокрене, и да се устреми ка светлости Христовој. Уосталом, толико је савремених доказа за то.

Црква данас, савремени човек такође, налазе се у свету у коме ће пребивати до Христовог доласка у слави. Црква, исповедајући да је Исус Христос Господ, тврди да њој већ све припада; дакле, њој припада и савремени човек. Из есхатолошке перцепције света се види да Црква пребива у њему у својству благовеснице Христове, еда би радила на пољу старог или злог еона. Еда би оглашавала чињеницу да ће свет, све док не дође до

дефинитивног разграничења старог и новог еона почивати под знаком Љубави Божје. *А Бог је послао Сина Свога у свет да они који верују у Њега не погину него да имају живот вечни.* Првобитна доброта и лепота које је Бог даривао творевини док ју је стварао налази се у свету, коме оне и припадају; то јест, Цркви. Тако се онда и трагедија која је задесила свет, разрешава у Цркви. А када је то тако онда се и победа над светом већ догодила у Цркви. А победа која победи свет – јесте вера наша, Православна. Према томе, ни наш савремени човек није губитник, него потенцијални победник. Под отвореним знаком питања остаје само – питање његове слободе, његове воље и његовога ероса – којем ће се царству слободе и воље и ероса приволети?!

Епископ крушевачки Давид

Bishop David Perovic

MODERN MAN AND MODERN WORLD
Matica Srpska Library

09th February, 2017

Summary. Modern man is also a successor of Adam`s wholeness. He is a parttaker of common peripety that has been repeated countless times and at countless places, in search of Father and Brother and Spirit, in search of Paradise lost and bliss, in search of himself restored, resurrected, deified, in search of the Church – Body of Incarnated Logos.

Key words: co-human, areas of hunger and thirst, epidermis, enlightenment, lantern, languages, Argonauts, narco-spiritual, penitent, ecological sinner, creator, star, saint, liturgical being, media body, Leben, cancer, curser, Kitsch and Schund, creative game, selfing, herem, holocaust.

Литература

Изворна

1. Метонит, Никола, *Дијалог*, PG 140, 141D.

2. *Осмогласник недељне службе, превео с грчког Иринеј (Ђурић)*, Нови Сад, Беседа, 1988, 77.
3. Origen, *Роџела*, Split: Samostan svete Klare, 1985., 1,5,3; 7,3.
4. *Свето Писмо Старог и Новог Завета*.
5. Свети Григорије Нисијски, *О стварању човека*, Истина, бр. 9-11, 2004, 18-52. *О девствености*, у: *Красота девствености*, Хиландарски преводи, Манастир Хиландар 1994, 56-57.
6. Свети Никодим Агиорит, *Књига духовних савета*, Београд: Мисионарски и духовни центар Атос, 2008, 30.
7. Свети Григорије Палама, *Тријаде – Беседе у заштиту свештених тиховатеља*, Београд; Шибеник, Истина, 2008, 2, 3, 11.
8. Свети Василије Велики, *Шестоднев*, Нови Сад, Беседа, 2001, 6, 64, 175, 182, 228, 230-231.
9. *Старац Порфирије*, Нови Сад, Беседа, 2002, 284-328.
10. Шмеман, Александар, *Дневник (1973-1983)*, Требиње, Видослов, Еп. Захумско-херцеговачка, 2007,19, 475).

Секундарна

11. *Апостол Павле у Грчој*, Атина 2004, на грчком.
12. Андрић, Иво, *Стазе, лица, предели, (Caprrichos, Proverbios, Disparates, Los desastres de la Guerra, Разговор са Гојом)*, Београд, Просвета; Загреб, Младост; Сарајево, Свијетлост; Љубљана, Државна заложба, 1965, 103, 108, 127.
13. Vinjuel, Luis, *Моја лабудова песма*, Београд, Хинаки, 2004, 181, 256.
14. Браун, Ден, *Да Винчијев код*, Нови Сад, Соларис, 2005.
15. Бресон, Робер, *Белешке о кинематографу*, Нови Сад, Лист, 2003, 50.
16. Гадамер, Ханс Георг, *Истина и метода – основи филозофске херменеутике*, Сарајево, Веселин Маслеша, 1978, 131-200.
17. Делић-Скриба, Зорка, *Спасиле ме умиљате очи*, Бања Лука, Удружење бивших логораша Другог свјетског рата и њихових потомака Републике Српске, 2007.
18. Де Квинси, *Исповести једног уживаоца опијума*, Београд, Д. Кукућ; Чачак, Градац, 2005, 71-72.

- 19.Еко, Умберто, *Естетички проблем у Томе Аквинскога*, Загреб, Накладни завод Глобус, 2001, 26-7.
- 20.Кафка, Франц, *Дневници: 1914-1923*, Изабрана дела, књ. 6, Београд, Нолит, 1978.
- 21.*Православни свет и Први светски рат*, Зборник радова међународног научног скупа, Београд: Православни богословски факултет 2015, 578-606.
- 22.Перовић, Мирослав, *Философско-религијска основа Андрићевог дела*, Пећ, 1971, 48, рад у рукопису. Такође, *Лексикон заручника и завереника смисла – Трагачи за иконом и подобјем*.
- 23.Давид (Перовић), епископ, *Протопрезвитера Николаја Афанасјева виђење тајне Цркве*, Београд, Богословље, 2 (2013), 146-156.
- 24.Петрић, Владимир, *Увођење у филм*, Београд, Уметничка академија, 1968, 295.
- 25.*Порука Светог и Великог Сабора Православне Цркве*. Са грчког превео епископ бачки Иринеј. www.spc.rs. СПЦ (Званични сајт), 20. Јули 2016, 12:30.
- 26.Сарамаго, Жозе, *Јеванђеље по Исусу Христу*, Београд, Лагуна, 2012.
- 27.Sweeney, Mary et Roach, John, *The Straight Story: Une histoire vraie*, Petite bibliotheque des Cahiers du cinema 39, 118.
- 28.Шулце Вернер, *Лечење и здравље у музици и хармонији*, Флогистон бр. 7, 357-391.